

H9 אָרֶן OR (43x) olla valoisa/kirkas, loistaa kirkkaana, sarastaa (verbitalu.)

(päivitys 31.1.2024)

H9 HEPREA VERBITAULUKOT <https://gen.fi/h9.html>

H9 & ALEF <https://gen.fi/h9-x.html>

H9 אָלֵף־וָו ALEF–VAV <https://gen.fi/h9-xw.html>

H9 הָא or (43x) olla valoisa/kirkas, loistaa kirkkaana, sarastaa (verbitaul.)
<https://gen.fi/h9-xwr.html>

SISÄLLYSLUETTELO (Juonnos)

00. Dokumentteja

0 Johdanto

0.1 Merkitys ja esiintyminen

0.1.1 Or-juuri ja onton verbin taiyutus

0.1.2 Muistisanoja ja esimerkkejä käytöstä

0.2 Binjanit

1. Pool (pa.) אָוֶר or (6x) olla valoisa/kirkas, loistaa kirkkaana, sarastaa
  2. Naafool (nif.) נָאֹוֶר naor (3x) sarastaa, tulla valaistuksi
  3. Pi. אִיר ijer NH kuvittaa
  4. Pu. אִיר ujar NH olla kuvitettu
  5. Hitp. –
  6. Heefil (hif.) הַאִיר he'ir (34x) valaista, antaa valoa, sytyttää tuli
  7. Huufal (huf.) הַוְיָאֵר huar MH olla valaistu

00. DOKUMENTTEJA

H2 הַאֲ or (43/345) olla valoisa (juuri)
<https://gen.fi/h2-xwr.html>

H9 II iver/ivrer NH (denom. נִיר) pi./pi'lel tuuleettaa (verbitaul.)
https://gen.fi/h9-xwr_2.html

Aspinen, Mika: Raamatun heprean kielioppi. Finn Lectura 2011 (MA)

Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon.

Brown River Briggs Hebrew and Hendrickson [1906] 2014 (BDB)

<https://delitz.fr/bdb/>

<https://dant2.nli.se/bdb/>
Engnell, Ivan: Grammatik i gammaltestamentlig hebreiska.
Almqvist & Wiksell 1987

Ahlqvist & Wiksell 1987

well-Siloshaan, Avitalam. Kolkoddal
Hamilton Hachodesh 2000 (EShK)

- Friedman, A.: 840 Tables of Hebrew Verbs. Vol. 1. Prisma Or 2018
 Luchot Hapealim. Hebrew Verbs and Conjugations. Prolog 2009
 Klein, Ernest: A Comprehensive Etymological Dictionary
     of the Hebrew Language. Macmillan 1987 (Klein)
https://www.sefaria.org/Klein_Dictionary?lang=bi
 Koehler & Baumgartner: The Hebrew and Aramaic Lexicon
     of the Old Testament. Brill 2001 (HALOT)
 Liljeqvist, Matti: Vanhan testamentin heprean ja aramean sanakirja.
     Finn Lectura 2010 (MLH)
 Lisowsky, Gerhard: Konkordanz zum hebräischen Alten Testament.
     Dritte Auflage. Deutsche Bibelgesellschaft 1993 (KHAT)
 Milon Even-Shoshan. Vol. 1–6. Hamilon Hechadash 2003 (EShM)
 Pealim (heprea–englanti–sanakirja taivutuskaavoineen)
<https://www.pealim.com/>
 Pitkäranta, Reijo: Suomi–latina–suomi–sanakirja. 6. painos. Gaudeamus 2018
 Seppälä, Seppo: Heprea–suomi–sanakirja. Suomen Karmel-yhdistys 1981 (SSH)
 Tarmon & Uval: Heprean verbitaulukot. 4. p. Suomen Karmel-yhd. 1998 (HVT)

0. JOHDANTO

0.1 MERKITYS JA ESIINTYMINEN

0.1.1 OR-JUURI JA ONTON VERBIN TAIVUTUS

H3V PRIM. ALEF -VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-0-1x.html>
 H3V ONTTOJA MED. VAV -VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-0-2w.html>

• אָרֶן or (43x, 1Moos01_15) olla valoisa (verbi)

Hepreassa on kaksi alef–vav–resh–juurta. Ensimmäinen on raamatullinen valoa ja valaisemista tarkoittava "or".

H2 אָרֶן or (43/345) olla valoisa (juuri)
<https://gen.fi/h2-xwr.html>

Toinen on johdettu nykyhepreaan ilmaa tarkoittavasta lainasanasta "avir": pi'el-verbi "iver, tuulettaa", josta käytetään myös samaa merkitsevä rinnakkaisista kolmannen radikaalin kahdennuksella laajennettua neliradikaalista pi'el-muotoa "ivrer".

אָוִיר אוֹרֵין

mask. PBHL (kreik. ἀέρος aaeer UT 7x > aero-, engl. air) ilma

אַוְרֵן אַוְרֵן iver NH pi. tuulettaa

אָוֶר ivrer NH pi'lel tuulettaa

H9 אָוֶר II iver/ivrer NH (denom. אֲנִיר) pi./pi'lel tuulettaa (verbitaul.)
https://gen.fi/h9-xwr_2.html

Mediae vav-jod eli ontoilla verbeillä voi olla johdettujen verbivartalojen perfektissä kaksi rinnakkaista taivutuskaavaa. Klassinen heprea suosii med. gem. eli kfulim-verbien ("kahdennetut") kaltaisia pitempää muotoja, joissa on " ylimäääräinen" vav- tai jod- kirjain verbijuuren ja persoonaapäätteen välissä.

[הָאִירֹת]

Nykyhepreassa käytetään yleensä lyhyempiä muotoja, jotka esiintyvät klassisessa hepreassa vain satunnaisesti. Klassisen heprean pitemmät taivutusmuodot on annettu hakasulkeissa.

הָאִירֹת

Intensiivimuodot pi. ja pu. taipuvat tässä or (alef–vav–resh) -juuressa vahvan kaavan mukaan (taivutusvartalona rinnakkainen alef–jod–resh). Onton verbin heikot intensiivivartalot olisivat muotoa polel, polal ja hitpolel – samat taivutusmuodot kuin med. gem. eli kflulim-verteillä.

0.1.2 MUISTISANOJA JA ESIMERKKEJÄ KÄYTÖSTÄ

בְּקָר אָוֶר!

Valon huomenta!

אָוֶרְיָה אָוֶרְיָה

henk. mask. (36x) Uria (VT 1933 Uuria) "Jahve/Herra on minun liekkini/valoni"

אָוֶרְיִם וְתַפְפִים

urim ja tummim (VT 1933 urim)"liekit/valot ja täydellisydet"

- ylipapin rintakilvessä olleet Jumalan vastausten arpanappulat

Or-verbi esiintyy ensimmäisen kerran jo luomiskertomuksessa.

(1Moos01_15H)

וְהִי לְמֹאוֹתָה בַּרְקִיעַ־הַשְׁמִים
לְבָאֵר עַל כָּאָרֶץ
וַיְהִי בָּן:

(4Moos06_25H)

יָאָר יְהוָה פָּנָיו אֶלְيָה וַיְחַנֵּה:

יָאָר

hif. juss. yks. 3. mask. valaiskoon, kirkastakoon,
tehköön valoisaksi/kirkkaaksi

וַיְחַנֵּה

ve-konj. + pa. juss. yks. 3. mask. + energ. suff. yks. 2. mask.
osoittakoon sinulle suosiota/armoa, olkoon sinulle armollinen

(Jes60_01H)

קָוָמִי אֹזֶרֶי כִּי בָּא אֹזֶרֶךְ
וּכְבוֹד־יְהוָה עַלְיָה זָרָה:

1 Nouse, ole kirkas, sillä on tulossa sinun Valosi,
ja Jahven kunnia/kirkkaus sinun päälesi koittaa/nousee/sarastaa.
(Jes60_01_JMR)

0.2 BINJANIT

- BH pool (pa.), naafool (nif.), heefiil (hif.), MH huufal (huf.), NH pi., pu.

. אָזֶר

pool (pa.) BH olla valoisa/kirkas, loistaa kirkkaana, sarastaa

. בָּאָזֶר

naafool (nif.) BH sarastaa, tulla valaistuksi

. אָיָר

pi. NH kuvittaa

אִיר.

pu. NH olla kuvitettu

הָאֵיר.

heefiil (hif.) BH valaista, antaa valoa, sytyttää tuli

הַוְאֵר.

huufal (huf.) MH olla valaistu

1. POOL (PA.) **אָוֶר** OR (6x) olla valoisa/kirkas, loistaa kirkkaana, sarastaa

1.1 POOL (PA.) JOHDANTO, INF. JA PARTIS.

H3V PA. PRIM. ALEF -VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-1-1x.html>

H3V PA. PERF. O-VART. VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-1-perf-o.html>

H3V ONTTOJA MED. VAV -VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-0-2w.html>

לֹאָוֶר { לִאוֶר } אָוֶר אָוֶר יְאָוֶר אָוֶר
לֹאָוֶר אָוֶר אָוֶר יְאָוֶר אָוֶר

pa. intr. (6x) olla valoisa, kirkas, loistaa kirkkaana, sarastaa, valaista, kirkastua,
to be/become light, shine, lucere [ū–ē-]

לֹהִיּוֹת אָוֶר, לְהֻפִּיעַ אָוֶר, לְזַרְחַם, לְגַנְגַּה

Or "olla valoisa" kuuluu harvinaisiin o-perfekteihin. Or-muoto esiintyy peräti viidessä taivutuskaavan kohdassa:

- [• 1. pa. inf. abs.]
- 2. pa. inf. constr.
- 3. pa. partis./prees. yks. mask.
- 4. pa. perf. yks. 3. mask.
- 5. pa. imperat. yks. 2. mask.

Nykyhepreassa on käytössä rinnakkainen

לִאוֶר leor-infinitiivi, joka on muodostettu analogisesti

לְבָוֵשׁ levosh- eli hävetä-verbistä.

Raamatun hepreassa

לֹא or leor on nif'al in infinitivi.

Vastaavalla tavalla nykyhepreaan on syntynyt myös rinnakkaiset nif'al-taivutuksen kanssa identtiset aaltosulkeissa annetut pa'alin futuurimuodot:

{יאור}

{ פָּאֹר } jne.

אור אורה אורים אורות

1.2 POOL (PA.) PERF., IMPF./FUT. JA IMPERAT.

{ יְאֹר }	יאֹר	הוּא
{ תְּאֹר }	תְּאֹר	הִיא
{ תְּאֹר }	תְּאֹר	אַתָּה

	{ פָּאֹרִי }	פָּאֹרִי	את
	{ אָאֹר }	אָאֹר	אני
	{ יְאֹרָוּ }	יְאֹרָוּ	הם
[פָּאֹרִינָה]	{ פָּאֹרְנָה }	פָּאֹרְנָה	הן
	{ פָּאֹרָוּ }	פָּאֹרָוּ	אתם
[פָּאֹרִינָה]	{ פָּאֹרְנָה }	פָּאֹרְנָה	אתן
	{ נְאֹר }	נְאֹר	אנחנו
	[אֹרָה]	אֹרָה	אתה
	אָרִי	אָרִי	את
	אָרָוּ	אָרָוּ	אתם
	אָרְנָה	אָרְנָה	אתן

2. NAAFOOL (NIF.) **נְאֹר** NAOR (3x) sarastaa, tulla valaistuksi

2.1 NAAFOOL (NIF.) JOHDANTO, INF. JA PARTIS.

H3V NIF. PRIM. LAR. & PRIM. RESH -VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-2-1larr.html>
 H3V NIF. ONTTOJA MED. VAV-JOD -VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-2-2wj.html>

לְהַאֲוֹר \ [לֵאֹר] נְאֹר נְאֹר יְאֹר הַאֲוֹר
 לְהַיְאֹר \ [לֵיְאֹר] נְאֹר נְאֹר יְאֹר הַיְאֹר

nif. (3x)

pass. tulla valaistuksi, olla valaistu,

to become lighted up, become bright, illustrari

refl. sarastaa, valjeta (päivä) "valaista itsensä"

לְהַעֲשֹׂת אֹר, הַוְפִיעַ אֹר ?

- hin-prefiksi on kahdentumattoman alefin edellä sijaispidentynt he-tavuksi
(inf., impf./fut. ja imperat.)

לְהִאָוֶר [לְאָוֶר] *לְהַנְּאָוֶר

נְאָוֶר נְאָוֶרֶת נְאָוֶרִים נְאָוֶרות

2.2 NAAFOOL (NIF.) PERF., IMPF./FUT. JA IMPERAT.

הוּא	נְאָוֶר	הוּא
הִיא	נְאָוֶרֶת	הִיא
אַתָּה	נְאָרֶף	אַתָּה
אַתָּה	נְאָרֶף	אַתָּה
אַנְיִי	נְאָרֶפִּי	אַנְיִי
הֵם\הֵן	נְאָוֶרוֹ	הֵם\הֵן
אַתֶּם	נְאָרֶפְּתֶם	אַתֶּם
אַתָּנוּ	נְאָרֶפְּתָנוּ	אַתָּנוּ
אַנְחָנוּ	נְאָרֶבְּנוּ	אַנְחָנוּ
הוּא	יְאָוֶר*	הוּא
הִיא	פְּאָוֶר	הִיא
אַתָּה	פְּאָוֶר	אַתָּה
אַתָּה	פְּאָוֶרִי	אַתָּה

אָזֶר	אני
יְאֹזֶר	הם
פְּאֹרֶבֶת	הן
פְּאֹזֶר	אתם
פְּאֹרֶבֶת	אתנו
נְאֹזֶר	אנחנו

[הָאֹזֶר]	הָאֹזֶר	אתה
הָאֹזֶרִי	את	
הָאֹזֶר	אתם	
הָאֹרֶבֶת	אתנו	

3. PI. אָיֵר IJER NH kuvittaa

3.1 PI. JOHDANTO, INF. JA PARTIS.

[H3V VAHVOJA PI'EL-VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-3-v.html>](https://gen.fi/h3v-3-v.html)

לְאִיר מְאִיר אִיר יְאִיר אַיְר
לְאִיר מְאִיר אִיר יְאִיר אִיר

pi. trans. NH kuvittaa, "valaista", to illustrate

[lat. **lux** [ū] valo > **illustrare** [ū–ā] valaista > to illustrate, kuvittaa]

לְעַטֵּר בְּצִוְרִים, לְעַשְׂתָּה אִילוֹסְטָרְצִיוֹת

Nykyhepreaan englannin illustrate-verbin (kuvittaa, "valaista") innoittamana sepitetty pi'el-muoto taipuu vahvasti, keskimmäisenä kahdentuvana radikaalina käytetään jod-kirjainta.

מְאִיר מְאִירָת מְאִירִים מְאִירֹת

3.2 PI. PERF., IMPF./FUT. JA IMPERAT.

הוּא	אִיר	אִירָת	אִירִים	אִירֹת
הִיא	אִירָה			
אַתָּה	אִירָתָה			
אַתָּה	אִירָתָה			
אַתָּה	אִירָתָה			
אָנָּי	אִירָתִי			

הַמֶּה	אִירָוֹ	אִירָתָם	אִירָתָנוּ	אִירָתֵנוּ
הַמֶּה	אִירָוֹ			
אַתֶּם	אִירָתָם			
אַתֶּנוּ	אִירָתָנוּ			
אַנְחָנוּ	אִירָתֵנוּ			

הוּא	יְאִיר	תְּאִיר	תְּאִירָת	תְּאִירִים
הִיא	יְאִיר			
אַתָּה	יְאִיר			
אַתָּה	יְאִירִי			
אָנָּי	יְאִירִי			

הַמֶּה	יְאִירָוֹ	תְּאִירָתָה	תְּאִירָתָה
הַמֶּה	יְאִירָוֹ		
הַנֶּה	תְּאִירָתָה		

אתם	פָּאֵרְוּ
אתן	פָּאֵרְנָה
אנחנונו	נָאֵרָה

אתה	אִירּ
את	אִירִי
אתם	אִירּוּ
אתן	אִירְנָה

4. PU. אָירַ UJAR NH olla kuvitettu

H3V VAHVOJA PUAL-VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-4-v.html>

**מְאֹירָה אִירּ יְאִירּ
מְאוֹירָה אֹירּ יְאֹוִירּ**

pu. NH olla kuvitettu, **to be illustrated**

לְהִיוֹת מְעֻטָּר בְּצִוְּרִים

מְאֹירָה מְאֹרֶת מְאֹירִים מְאֹירָות

הוא	אִירּ
הייא	אִירְהָ
אתה	אִירְתָּ
את	אִירְתָּ

אני אָזֶרְתִּי

המ\hn	אָזֶרְוּ
אתם	אָזֶרְתֶּם
אתנו	אָזֶרְתֶּנוּ
אנחנו	אָזֶרְנוּ

הוא יְאַזֵּר
היא פְּאַזֵּר
אתה פְּאַזֵּר
את פְּאַזְׁרִי
אני אָזֶר

המ יְאַזֵּר
הן פְּאַזְׁרֶנָה
אתם פְּאַזֵּרְוּ
אתנו פְּאַזְׁרֶנָה
אנחנו נְאַזֵּר

5. HITP. –

6. HEEFIIL (HIF.) נְאַזֵּר HE'IR (34x) valaista

6.1 HEEFIIL (HIF.) JOHDANTO, INF. JA PARTIS.

H3V HIF. PRIM. LAR. -VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-6-1lar.html>

H3V HEFIL (HIF.) MED. VAV-JOD -VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-6-2wj.html>

לְקַאֵּר מִאֵּר קָאֵר יְאֵר קָאֵר
להאר מאיר האיר יאר האר

hefil (hif.) (34x, 1Moos01_15) valaista, loistaa, antaa valoa,
tehdä valoisaksi, sytyttää valo/tuli, NH kuv. selvittää, kirkastaa,
to give light, light up, cause to shine, shine, enlighten,
illuminate, make light, set light to
illuminare [ū–ā], illustrare [ū–ā], lucem praebere [-bē-]

לְקַפֵּץ אֹר, לְגַיֵּה, לְבָבָהֵר, לְסִבְּרֵר

מִאֵּר מִאֵּרָה מִאֵּרִים מִאֵּרֹת

6.2 HEEFIIL (HIF.) PERF., IMPF./FUT. JA IMPERAT.

Heprean kieliakatemia (AHL) ja Pealim-sivusto antavat hif. perf. mon. 2. persoonien lyhyissä muodoissa prefiksivokaaliksi oikein patachin – Luchot Hapealim -verbitaulukkokirja väärin chataf patachin ja Tarmon & Uval sekä Friedman niin ikään väärin tseirein.

He-alkutavu on sijaispidentyt, joten propr. red. -sääntöä siihen ei sovelleta: chataf patach on siksi väärin. Pitkä tseirei-prefiksivokaali kuitenkin lyhenee joutuessaan propretonic-asemaan, joten (lyhyt) patach on ha'irotem-muodon mukaisesti oikea vokaali.

Puhekielessä sanotaan yleensä penultimapainotteisesti "heartem/n".

הוּא	הָאֵר	הָאֵר
הָיָה	הָאֵרָה	הָאֵרָה
אתָה	הָאָרָף	הָאָרָף
אתָ	הָאָרָף	הָאָרָף
אנִי	הָאָרָףִי	הָאָרָףִי

[פְּאִירֹנוֹ]	הָאִירֹו	הַמְּהֻן
[פְּאִירֹתֶם]	פָּאָרְפָּם	אתֶם
[פְּאִירֹתָן]	פָּאָרְפָּנוֹ	אתָנוֹ
[פְּאִירֹנוֹ]	הָאָרְבָּנוֹ	אֲנָחָנוֹ

יְאִיר	הָוֹא
פְּאִיר	הֵיאָה
פָּאִיר	אַתָּה
פָּאִירִי	אַתֶּת
אָאִיר	אֲנִי

יְאִירֹו	הָמְהֻן
פָּאָרְבָּנוֹ	הַנְּהֻן
פָּאָרְוֹו	אתֶם
פָּאָרְבָּנוֹ	אתָנוֹ
בָּאִיר	אֲנָחָנוֹ

[קְאִירָה]	קָאָרָה	אַתָּה
	קָאִירִי	אַתֶּת
	קָאִירֹו	אֲתֶם
	קָאָרְבָּנוֹ	אֲתָנוֹ

[וַיֹּאמֶר]

hif. juss. yks. 3. mask. valaiskoon (4Moos06_25 +)

[וַיְאִמְרָה]

hif. kons. impf. yks. 3. mask. ja hän valaisi (Ps118_27 +)

7. HUUFAL (HUF.) הַוֹּאָר HUAR MH olla valaistu

H3V HUF. PRIM. LAR. -VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-7-1lar.html>

H3V HUUFAL (HUF.) MED. VAV-JOD -VERBEJÄ <https://gen.fi/h3v-7-2wj.html>

מוֹאָר הַוֹּאָר יְוַאֲר

מוֹאָר הַוֹּאָר יְוַאֲר

huf. MH olla valaistu, tulla valaistuksi,

NH kuv. tulla selvitetyksi, kirkastetuksi, selvitää, valjeta

לְהִיוֹת מָוֵץ אָז, לְהִיוֹת מְבָחר, לְהִיוֹת מְסֻבָּר

מוֹאָר מוֹאָרָת מוֹאָרִים מוֹאָרֹות

הוֹאָר

הַוֹּאָרָה

הַוֹּאָרָת

הַוֹּאָרָת

הַוֹּאָרָתִי

הַמְּהֹרָה

הַוֹּאָרָתָם

הַוֹּאָרָתָנוּ

אנחנו הַוְאָרֶנוּ

הוֹא	יְוָאֵר	
הִיא	תוֹאֵר	
אַתָּה	תוֹאֵר	
אַתָּה	תוֹאֵרִי	
אָנָּי	אוֹאֵר	
הֵם	יְוָאֵרוּ	
הֵן	תוֹאָרֶנוּ	
אַתֶּם	תוֹאֵרוּ	
אַתָּה	תוֹאָרֶנוּ	
אָנָּחָנוּ	נוֹאֵר	